RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931. Andra kammaren. Nr 26.

Onsdagen den 15 april.

Kl. 4.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 innevarande april.

§ 2.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 102, i anledning av väckta motioner angående anslag till upprensning av norra inloppet till Fårösund;

nr 103, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av en brännoljecistern och anskaffande av ett tankfartyg för flottan;

nr 104, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av visst avtal mellan kronan och Karlsborgs kommun;

nr 105, i anledning av Kungl. Maj:t proposition angående vissa arbeten vid Gustaf V:s docka å Beckholmen;

nr 106, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för löjtnanten A. G. Molin från viss betalningsskyldighet jämte en i ämnet väckt motion;

nr 107, i anledning av väckt motion om ersättning av statsmedel till skräddaren A. Landin för vissa av honom lidna förluster;

nr 108, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för medarbetaren vid landsmålsarkivet i Uppsala L. J. Levander och föreståndaren vid landsmålsundersökningarna i Lund A. N. Lindqvist att för placering i löneklass tillgodoräkna viss tidigare tjänstgöring;

nr 109, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringsarbeten vid serafimerlasarettet;

nr 110, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillbyggnad till den av telegrafverket disponerade fastigheten nr 3 i kvarteret Fyrmörsaren i Stockholm;

nr 111, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för Sollefteå tingslags väghållningsdistrikt från vissa förpliktelser beträffande gamla järnvägsbron över Ångermanälven vid Forsmo m. m.;

nr 112, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återbetalande av viss del av deposition till säkerhet för fullgörande av stadgade villkor för koncession å järnvägsanläggning från Hosjö till Linghed;

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av det för budgetåret 1930/1931 under femte huvudtiteln anvisade anslaget till bekämpande av arbetslösheten jämte i ämnet väckta motioner;

nr 129, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 58, angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv; och

nr 130, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal m. m. beträffande vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk;

från riksdagens kansli:

nr 96, angående upphävande av i vägtrafikstadgan föreskriven skyldighet att å sparkstötting föra signalapparat;

nr 97, angående vissa förmåner för pensionerade banarbetare vid statens järnvägar; och

nr 98, angående införande i stadgan för rikets allmänna läroverk och i folkskolestadgan av bestämmelser om skyldighet för lärare att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning;

från bevillningsutskottet:

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en i Oslo den 22 december 1930 undertecknad konvention om ekonomiskt närmande jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften;

från jordbruksutskottet:

nr 131, i anledning av väckta motioner om utredning rörande införande av smörpremiering;

nr 132, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förlängd giltighetstid för avlöningsreglementet för tjänstemän vid domänverket;

nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av en Kungl. Maj:t och kronan tillhörig hållhägnad i Sattajärvi by inom Pajala socken av Norrbottens län; och

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond;

från första lagutskottet, nr 135, i anledning av väckt motion angående faderskapsbevisning medelst blodundersökning; samt

från statsutskottet:

nr 10 A, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1931/1932 under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet, jämte i dessa ämnen väckta motioner;

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ombildning av gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Västervik;

nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till gäldande av ersättning för belopp, som förskingrats av förre fjärdingsmannen Karl Hedvall, m. m.;

nr 115, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till särskild polisverksamhet för uppdagande av olovlig införsel av spritdrycker, lönnbränning m. m.;

nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare lån för anordnande av skyddshem för flickor m. m.;

nr 117, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för ökad föredragning i regeringsrätten av finansdepartementet tillhörande mål under första halvåret 1931;

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare;

nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 103, angående efterskänkande i vissa fall av kronans rätt till danaarv;

nr 120, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;

nr 121, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående av viss del av allmänna arvsfondens rätt till arv efter Emmy Genoveva Maria Nygren;

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa kostnader för reparation av isbrytarfartyget »Atle»;

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för sekreteraren i kommerskollegium A. K. Borgström att för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna sig viss tjänstgöring;

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av Ruda—Finsjö—Oskarshamns och Ruda—Älghults järnvägsaktiebolags skuldförhållande till staten;

nr 126, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kronans deltagande i viss vattenreglering beträffande Skellefte älv;

nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 57, gjorda framställning angående anslag till ändrings- och reparationsarbeten å domkapitelshuset i Strängnäs; och

nr 128, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 168, gjorda framställning angående anslag till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken m. m., dels ock Kungl. Maj:ts proposition angående arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier.

§ 3.

Herr talmannen meddelade, att hans excellens herr statsministern tillkännagivit, att han vid kammarens sammanträde nästkommande fredag ämnade besvara herr Olssons i Mellerud interpellation angående viss mot en musikvicekorpral vid södra skånska infanteriregementet av regementschefen vidtagen åtgärd.

§ 4.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 416 av herr *Andersson* i Falkenberg *m. fl.*; och
nr 417 av herr *Ericson* i Boxholm; samt

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 418 av herr *Jonsson* i Eskilstuna *m. fl.*;
nr 419 av herr *Andersson* i Falkenberg *m. fl.*; och
nr 420 av herr *Karlsson* i Munkedal *m. fl.*

§ 5.

Vidare föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 73—77 och bevillningsutskottets betänkande nr 26.

§ 6.

Avgåvos följande motioner nämligen av:

herrar *Lövgren* och *Hage*, nr 421, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 202, angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet;

herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.*:

nr 422, i anledning av samma proposition; och

nr 423, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 201, angående anslag till bekämpande av arbetslösheten;

herr *Olsson* i Golvvasta *m. fl.*, nr 424, om avslag å Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition nr 202;

herr *Lindberg m. fl.*, nr 425, i anledning av samma proposition;

herr *Persson* i Falla, nr 426, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 212, angående omorganisation av småskoleseminarierna m. m.; och

herr *Jonsson* i Risinge *m. fl.*, nr 427, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 214, angående älgjaktens ordnande m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Interpellation. Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr **Öhman,** som anförde: Uti en av den kommunistiska riksdagsgruppen vid 1928 års riksdag framlagd motion framfördes krav om att riksdagen måtte besluta i skrivelse till regeringen hemställa, att regeringen måtte utreda och för riksdagen framlägga förslag beträffande avskaffandet av särskilda lagar, som nu gälla för krigsmakten, och att mål rörande de värnpliktiga hänföras till civil domstol.

I utlåtande över denna motion från andra kammarens femte tillfälliga utskott anfördes: »I fråga om krigslagstiftningen föreligger redan utredning både beträffande frågan, huruvida krigsdomstolarna i fredstid skulle kunna avskaffas och frågan om en fullständig omarbetning av gällande strafflag för krigsmakten. I statsverkspropositionen meddelar emellertid justitieministern, att den bearbetning, som dessa betänkanden varit föremål för inom justitiedepartementet, avbrutits med utgången av år 1926. Något skäl för detta avbrott i ärendets behandling har departementschefen icke avgivit, och utskottet vill därför uttala önskvärdheten av, att de av riksdagen begärda utredningarna i dessa ämnen måtte snarast föreläggas riksdagen.»

Det torde vara ostridigt, att den nuvarande krigslagstiftningen står i skriande motsättning till talet om demokrati. Krigslagarnas klasskaraktär framträder klart och tydligt enbart i det förhållandet, att det knappast finnes några bestämmelser avsedda att skydda manskapet, vilket således helt utlämnas åt officerarnas godtycke, som med lagens hjälp kunna utverka den strängaste bestraffning för den mest obetydliga förseelse.

De värnpliktiga, som i de flesta fall mot egen vilja tvingas till fullgörande av militärtjänst, måste finna det förhatligt att samtidigt stämplas som mindervärdiga och ställas under medborgerligt förmyndarskap av överordnade, som med lagens stöd ofta begagna sin maktställning till grova övergrepp mot dem.

Ehuru jag är principiell motståndare till den borgerliga militarismen och i den ser ett medel i borgarklassens händer för upprätthållande av den kapitalistiska utsugningen av arbetarklassen, anser jag dock, att så länge denna mili-

tärmakt består, så bör åtminstone de unga män, som tvingas in i vapenrocken, icke ställas under någon särlagstiftning och bör icke heller drabbas av högre straff för begångna förseelser än som gälla för övriga medborgare. Därför är kravet på dessa lagars upphävande och den civila lagens tillämpande även på militärmanskapet ett berättigat sådant. Åtgärder måste därför snarast vidtagas för att återskänka militärmanskapet den lilla grad av rättssäkerhet det äger i det civila, men som det förlorar vid internering i kasernerna.

Interpellation. (Forts.)

Då en bearbetning av i ärendet, på grund av riksdagens tidigare fattade beslut i frågan, inkomna betänkanden avbrutits, utan att ens något skäl för denna åtgärd meddelats och då någon antydan om att det sålunda avbrutna arbetet återupptagits i syfte att för riksdagen framlägga förslag rörande krigslagarna, synes det mig vara av vikt, att regeringen ger besked om sin ställning till frågan.

Med stöd av vad jag sålunda anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till hans excellens statsministern få framställa följande frågor:

1) Har regeringen för avsikt att återupptaga det år 1926 avbrutna arbetet rörande krigslagarna i syfte att för riksdagen framlägga förslag om reformering av krigslagstiftningen och att mål rörande värnpliktiga hänföras till civil domstol?

2) Om så icke är fallet, vilka motiv ligga till grund för att regeringen åsidosätter de av riksdagen begärda utredningarna i denna fråga?

Ifrågavarande anhållan blev av kammaren bifallen.

§ 8.

Vid härpå skedd föredragning av ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 404, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning av väckt motion, I: 64, om utredning angående de ekonomiska förutsättningarna för en reglering av Fyrisån och dess tillflöden m. m., beslöt andra kammaren hänvisa detta ärende till sitt tredje tillfälliga utskott.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till reseersättning till nämndemän jämte en i ämnet väckt motion;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till rese- och traktamentspenningar;

nr 80, i anledning av väckt motion om restitution av visst för stämpelbeläggning av aktier i Älvdalen—Horrmundsjöns järnvägsaktiebolag utgivet belopp;

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till f. d. landskamreraren G. V. Eiserman för mistade sportelinkomster; och

nr 82, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under femte huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till statens tvångsarbetsanstalter samt till alkoholistvården jämte en i fråga om förstnämnda anslag väckt motion;

bevillningsutskottets betänkande, nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett avtal mellan Sverige och Finland för undvikande av dubbelbeskattning beträffande direkta skatter;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 27, angående vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

nr 28, i anledning av vissa framställningar angående pensioner och understöd, att utgå av affärsdrivande verks medel;

nr 29, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. m.;

nr 30, i anledning av väckt motion om pension åt vice häradshövdingen J. M. Stuarts änka;

nr 31, i anledning av väckt motion om understöd åt fiskaren A. O. Hanssons änka Hilma Josefina Hansson, född Olsson;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om viss ändring i den vid lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk fogade åldersförteckningen; och

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, i vad angår flottans pensionskassa; samt

lagutskottens memorial, nr 1, i anledning av remiss från båda kamrarna av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 10 §, 12 § 1 mom. och 15 § 3 mom. i lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Ericson* i Boxholm	under	4	dagar	fr. o. m.	den	17	april,	
» *Andersson* i Stockholm	»	2	»	»	»	16	»	
» *Gustafson* i Kasenberg	»	den 17 april,						
» *Wachtmeister*	»	2	dagar	fr. o. m.	den	18	»	
» *Johanson* i Stockholm	»	14	»	»	»	18	»	och
» *Gardell* i Gans	»	4	»	»	»	16	»	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.47 e. m.

In fidem

Per Cronvall.

Fredagen den 17 april.

Kl. 4.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 innevarande april.

§ 2.

Ordet lämnades nu på begäran till

Svar å interpellation.

Hans excellens herr statsministern **Ekman**, som anförde: Med andra kammarens tillstånd har herr Carl Petrus Olsson till mig framställt tvenne frågor, som hava samband med ett av chefen för Södra skånska infanteriregementet den 1 april 1930 fattat beslut att entlediga musikvolontären vid regementet Göte Aug. Carlsson från förordnande såsom musikvicekorpral i regementet. Interpellantens frågor äro formulerade sålunda:

1. Anser statsrådet, att förre musikvicekorpralen Carlsson i och med den av regementschefen företagna degraderingen förorättats?

2. Om så är fallet, är statsrådet beredd att på sätt, som kan befinnas lämpligt, bereda Carlsson upprättelse?

Till en början vill jag erinra om, att i militieombudsmannens till innevarande års riksdag avgivna ämbetsberättelse närmare redogörelse lämnats för de omständigheter, som sammanhänga med regementschefens nämnda beslut.

Å sid. 46—52 i militieombudsmannens ämbetsberättelse avhandlas ett sålunda rubricerat ärende: »Musikdirektör fälld till ansvar för fylleri under tjänstgöring m. m.» Av den lämnade redogörelsen inhämtas i huvudsak följande.

I en till militieombudsmannen den 26 november 1929 insänd skrift anhöll förenämnde Carlsson om undersökning rörande förhållandena vid Södra skånska infanteriregementets musikkår. Carlsson framhöll bland annat, att han och många andra inom musikkåren blivit dåligt behandlade av musikdirektören R. Svedberg, samt att Carlsson anmält musikdirektören hos regementschefen för förolämpning. Sedan militieombudsmannen i skrivelse till chefen för Södra skånska infanteriregementet infordrat utredning i ärendet, översände regementschefen avskrift av handlingarna till Carlssons berörda anmälan. Dessa handlingar utvisade bland annat, att Carlsson anmält Svedberg hos regementschefen för det Svedberg den 17 november 1929 under en orkesterrepetition å biograflokal i Ystad uppträtt förolämpande mot Carlsson samt hotat honom med stryk; att förhör med anledning av denna anmälan ägt rum den 20 november; samt att regementschefen den 23 i samma månad resolverat, att anmälan icke skulle föranleda någon åtgärd.

Uti en den 5 december 1929 dagtecknad, till militieombudsmannen ställd skrivelse gjorde Carlsson anmälan mot Svedberg för fylleri ävensom för begagnande av olämpliga tilltalsord samt svordomar under tjänstgöring m. m. Sedan militieombudsmannen anmodat regementschefen att verkställa utredning

Svar å interpellation. (Forts.)

med anledning av vad Carlsson sålunda anfört, översände regementschefen med skrivelse den 14 december 1929 den begärda utredningen m. m.

Militieombudsmannen avgjorde ärendet den 20 mars 1930 och meddelade därvid i skrivelse till regementschefen, att han funne utredningen i ärendet ådagalägga, att Svedberg gjort sig skyldig till vissa närmare angivna förseelser. Jämlikt 185 § strafflagen för krigsmakten räknades mål angående förseelser av ifrågavarande slag till disciplinmål, vari det tillkomme vederbörande befälhavare att ålägga disciplinstraff. På grund härav anmälde militieombudsmannen Svedberg hos regementschefen till bestraffning för nämnda förseelser.

I skrivelse till militieombudsmannen den 1 april 1930 anmälde regementschefen, att han för de anmärkta förseelserna ålagt Svedberg sex dagars arrest utan bevakning.

I militieombudsmannens ämbetsberättelse avhandlas å sid. 86—91 följande ärende: »Anmärkning mot regementschefs beslut att entlediga musikvolontär från förordnande såsom musikvicekorpral i regementet.» Här upplyses till en början, att chefen för södra skånska infanteriregementet, samtidigt som han underrättade militieombudsmannen om det musikdirektören Svedberg ålagda disciplinstraffet, även meddelade, att musikvicekorpralen Carlsson, jämlikt bestämmelserna i tjänstgöringsreglementet för armén § 84 mom. 5 andra stycket, entledigats från förordnandet att vara musikvicekorpral i regementet och erhållit avsked.

De åberopade bestämmelserna i tjänstgöringsreglementet för armén äro av följande lydelse: »Underbefäl, som icke befinnes lämpligt att vidare innehava underbefälsställning, skall av regementschefen entledigas från förordnandet och återgå till beställning såsom menig. Framställning om sådant entledigande skall göras av vederbörande kompanichef, då han finner anledning därtill vara för handen. I tillämpliga delar förfares på enahanda sätt med musikvolontär eller beställningsman av underbefäls tjänstegrad, vilken visat sig icke längre vara förtjänt av den högre tjänstegraden.»

Ämbetsberättelsen upptager härefter huvudsakligen följande.

I en till militieombudsmannen den 2 april 1930 inkommen klagoskrift anförde Carlsson, att han för någon tid sedan lagt in om avsked från regementet på grund av att han erhållit anställning vid ett annat regemente. Regementschefen hade svarat, att så fort militieombudsmannen slutfört ärendet angående musikdirektören Svedberg skulle Carlsson erhålla avsked. Den 1 april 1930 hade Carlsson erhållit meddelande av en musikfanjunkare, att Carlsson blivit »degraderad» samt fått sitt avsked på grund av att regementschefen ansett honom oduglig. Någon anmälan hade ej gjorts mot Carlsson. Carlsson ansåge sig ej vara oduglig i musikaliskt hänseende.

Vid klagoskriften hade fogats bestyrkt avskrift av ett utav musikfanjunkaren vid Södra skånska infanteriregementet Gustav Hultgren utfärdat intyg, däri anfördes, att Carlsson, under den tid han varit Hultgrens elev i klarinettblåsning, skött sina musikaliska åligganden på ett i allo tillfredsställande sätt samt att Carlsson tack vare goda förutsättningar och ett aldrig slappnande intresse för sitt instrument hunnit längre än i allmänhet kolleger av samma grad.

Anmodad avgiva yttrande i ärendet anförde regementschefen bland annat: Anledningen till Carlssons entledigande vore, att regementschefen icke funne den lämplig som underbefäl med därmed följande förmansskap och befälsrätt, vilken — utöver de sakliga förhållandena — i tydlig avsikt att misstänkliggöra en förman framkomme med och sedermera vid förhör vid regementet upprepade förvrängda eller felaktiga påståenden. Framställning om Carlssons entledigande hade icke gjorts av musikdirektören, utan hade beslutet av regementschefen fattats på grund av bestämmelserna i tjänstgöringsreglementet för armén § 84 mom. 5 andra stycket första meningen (jämförd med § 1

Svar å interpellation. (Forts.)

mom. 19). Musikfanjunkaren Hultgrens intyg om Carlssons musikaliska förmåga vore en den förevarande frågan ovidkommande sak; det vore icke för oduglighet som musiker utan för olämplighet som underbefäl, som Carlsson entledigats från vicekorpralsförordnandet.

Ärendet avgjordes av militieombudsmannen genom resolution den 22 maj 1930 av följande innehåll.

Militieombudsmannen funne bestämmelserna i § 84 mom. 5 av tjänstgöringsreglementet för armén utvisa, att medan regementschef i fråga om vanligt underbefäl kunde entlediga detsamma under förutsättning att det »icke befinnes lämpligt att vidare innehava underbefälsställning», liknande rätt tillkomme honom i fråga om musikvolontär eller så kallad beställningsman av underbefäls tjänstegrad under förutsättning, att sådan befattningshavare »visat sig icke längre vara förtjänt av den högre tjänstegraden». Enligt vad redan ordalagen gåve vid handen och vad militieombudsmannen även inhämtat, vore det med avsikt, som förutsättningen för nedflyttning till ställning såsom menig angivits olika för de nämnda kategorierna av befattningshavare. Beträffande musikunderbefäl och beställningsmän vore det således icke fråga om, huruvida vederbörande vore lämplig att innehava *befälsställning* eller icke. I förevarande fall hade Carlsson av regementschefen blivit entledigad från sitt förordnande såsom musikvicekorpral i regementet på grund därav, att regementschefen ansett vissa Carlssons uttalanden, framkomna i samband med en till militieombudsmannen gjord anmälan, innefatta bevis om olämplighet att innehava underbefälsställning. Detta regementschefens förfaringssätt stode enligt militieombudsmannens uppfattning icke i överensstämmelse med en riktig tolkning av nyss anförda bestämmelser i tjänstgöringsreglementet och vore så mycket mer anmärkningsvärt, som det icke blivit i vederbörlig ordning fastslaget, att Carlssons ifrågakomna uttalanden varit förgripliga. Ehuru militieombudsmannen således funnit regementschefens beslut om Carlssons entledigande såsom musikunderbefäl felaktigt och under förevarande omständigheter anmärkningsvärt, hade militieombudsmannen, då de i § 84 av tjänstgöringsreglementet använda ordalagen möjligen kunnat föranleda regementschefens oriktiga uppfattning om stadgandets innebörd, med stöd av 5 § i den för riksdagens militieombudsman gällande instruktion, ansett sig kunna underlåta vidtaga vidare åtgärd mot regementschefen med anledning av beslutet.

Något uttalande från min sida angående militieombudsmannens yttrande eller åtgärder i saken kan ju icke ifrågakomma, och detta så mycket mindre som första lagutskottet, av vilket utskott interpellanten för övrigt är ledamot, vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, icke funnit någon anledning till anmärkning hava förekommit på denna punkt. Ej heller har vid föredragning i kamrarna av utskottets utlåtande i anledning av den verkställda granskningen någon anmärkning framställts.

Några besvär över regementschefens åtgärd eller klagomål i annan ordning än den gjorda anmälan till militieombudsmannen hava icke blivit anförda.

Återstå så interpellantens till mig framställda frågor. Dessa avse, att jag här skulle uttala mig rörande en speciell av omförmälde regementschef vidtagen ämbetsåtgärd. I § 90 i regeringsformen stadgas emellertid, att under riksdagens, dess kamrars eller utskotts överläggningar och prövning icke må uti något annat fall eller på något annat sätt än grundlagarna bokstavligen föreskriva komma frågor om ämbets- och tjänstemäns till- och avsättande, regerings- och domaremakternas beslut, resolutioner och utslag, enskilda medborgares och korporationers förhållanden, eller verkställigheten av någon lag, författning eller inrättning. Jag kan, herr talman, ej finna annat än, att ett besvarande av interpellantens frågor med den avfattning, dessa erhållit, skulle

Svar å interpellation. (Forts.)

stå i strid mot den av mig återgivna grundlagsbestämmelsen; och finner mig vid sådant förhållande icke kunna i vidare mån än som skett ingå på dessa frågor.

Härpå yttrade:

Herr **Olsson** i Mellerud: Herr talman, mina damer och herrar! Jag vill till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet framföra mitt tack för att han besvarat den framställda interpellationen! I det föredragna interpellationssvaret säger herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet sig icke vilja göra något uttalande angående militieombudsmannens yttrande eller åtgärder i saken och detta så mycket hellre, som första lagutskottet, vilket utskott interpellanten tillhör, icke haft någon anmärkning att göra i sitt utlåtande och någon sådan ej heller förekommit vid föredragningen i kamrarna. Detta kräver onekligen en förklaring, då ju förhållandet förefaller en smula underligt. Det är på det sättet, att när vi i utskottet diskuterade detta spörsmål, ha vi funnit, att militieombudsmannen med sin tillrättavisning, hållen i mycket bestämda ordalag, liksom pressat sig till den nedersta gränsen av den ram, inom vilken han skulle ha möjlighet att röra sig. Jag tycker mig ha fått det intrycket av militieombudsmannens uttryckssätt, att inom den marginal han haft att röra sig har det kunnat diskuteras, om han bort fullfölja saken med åtal eller om han bort handla på sätt, han gjort. Jag vågar icke personligen ha någon deciderad mening, om hans tillvägagångssätt varit det absolut riktiga, och av dessa skäl har jag helt naturligt icke heller kunnat vara med om att yrka på ett klanderuttalande mot militieombudsmannen, detta så mycket mera som det torde finnas andra anledningar att icke utan trängande skäl uttala sitt klander mot militieombudsmanna-institutionen.

Jag vill dessutom säga, att vad jag ytterst ville vinna icke tillnärmelsevis kunde gagnas genom en klandertalan mot militieombudsmannen. För mig var det icke huvudsyftet, om militieombudsmannens handlingssätt blev klandrat, icke ens om regementschefens tillrättavisning hade skärpts, för mig var det viktigast, att den part, som jag ansåg orättfärdigt behandlad, kunde på något sätt rehabiliteras. Det var från den utgångspunkten, som jag ansåg mig icke ha skäl att framställa ett yrkande på en klandertalan mot militieombudsmannens handlingssätt.

Herr statsrådet säger vidare, att det icke framkommit några besvär över regementschefens åtgärd, eller att i någon annan ordning anförts några klagomål. Det är också alldeles riktigt. Jag tror emellertid, att det är förklarligt ur den synpunkten, att då klaganden fullföljt saken till militieombudsmannen och militieombudsmannens resolution avkunnats, han sedan kunde tvivla på om det var möjligt att kunna fullfölja saken. Det är nog icke så enkelt för en menig man att kunna vara inne i författningarnas olika labyrinter på detta område. Jag förstår den saken så mycket bättre, som jag, innan jag väckte min interpellation, sökte göra mig underrättad om, huruvida det kunde vinnas något genom en direkt framställning eller direkta klagomål till Kungl. Maj:t i denna fråga. Jag har rådgjort med på detta område mycket sakkunnigt folk, även med herr statsrådets eget departement har jag varit i förbindelse. Av dessa informationer fick jag den ganska bestämda uppfattningen, att, när personen i fråga lämnat sin tjänst, var det ytterst tvivelaktigt om Kungl. Maj:t besvärsvägen kunde vidtaga några åtgärder och återge honom hans förlorade rättigheter eller på något sätt rehabilitera honom. Det var först sedan jag efter dessa informationer insåg, att även denna väg var stängd, som jag ansåg mig böra bringa fallet till herr statsrådets kännedom

för att om möjligt söka finna någon väg för att minska tragiken i detta fall. Jag antager, att genom den redogörelse, som lämnats i M. O:s ämbetsberättelse om detta speciella fall, är det tämligen känt, huru saken ligger till, och jag skall därför icke trötta kammaren med att upprepa detaljerna. *Svar å interpellation.* (Forts.)

När jag väckte min interpellation, var jag på det klara med att jag rörde mig på ett område, där det var svårt även för herr statsrådet att kunna finna någon utväg. Hans excellens har påpekat grundlagens bud och jag skall icke ingå i tvist med honom om denna tolkning, då jag föreställer mig att den är fullt korrekt. Jag tänkte mig dock såsom lekman möjligheten av att den dörr, som kallas grundlagen, icke skulle vara hårdare tillsluten utan att det skulle finnas någon liten glänta, genom vilken herr statsrådet möjligen skulle kunna se till att åvägabringa rättelse i detta fall, som synes mig vara i stort behov av sådan rättelse. Jag har genom svaret kommit på det klara med att någon sådan rättelse icke är möjlig. Tragiken rörande musikvicekorpralen Carlsson är påfallande.

Militieombudsmannen säger i sin här anförda resolution, att det beslut, på vilket degraderingen och avskedet vila, icke är hållbart. Regementschefens tolkning är felaktig, och hans handlingssätt är även synnerligen felaktigt. Icke desto mindre kvarstå de följder, som detta beslut haft. Jag vill påpeka, att genom detta beslut har musikvicekorpralen Carlsson tillfogats ett avsevärt handikap i sin fortsatta försörjning. Musikvicekorpral Carlsson är heller icke ett ensamtstående fall. Vid det granskningsarbete, som jag under några år haft tillfälle att syssla med, har jag ofta funnit rättsprocedurer, där det visat sig, att den militära rättvisan icke är så beskaffad, som man skulle önska. Jag vill blott med några ord erinra om ett fall, som kammarledamöterna kanske sett i dagspressen, där en furir kommit i tvist med sin kompanichef. Det förefaller att ha varit en ganska underordnad detalj, som de kommit i tvist om. Båda rapporterade varandra, och furirens rapport blev på formella skäl återlämnad, då den icke gått genom vederbörligt forum. Furiren besinnade sig, då han fann det hela tämligen betydelselöst, och var därför icke angelägen att fullfölja rapporten men fick sig *förelagt* att framlägga förnyad rapport. Han blev dömd, och det blev en månads fängelse. Denna dom överklagades även av åklagaren med yrkande på ytterligare skärpning. Jag skall icke uttala något klander av den avkunnade domen. Det vore långt ifrån mig. Men det kan icke undgås, att man inför de rätt ofta förekommande fallen av dylik karaktär gör vissa funderingar. Jag vill erinra om att det sist av mig omnämnda fallet i likhet med det av mig förut åberopade även hade såsom förhistoria klagomål hos militieombudsmannen. Jag tror icke, att det är klagomålen hos militieombudsmannen, som i och för sig orsakat detta senare fall, men man har svårt att frigöra sig från att det icke haft något litet sammanhang.

Vad jag vill komma fram till är att det synes mig, som om avsevärda brister skulle vidlåda vårt militära rättsförfarande, icke enbart rättsförfarandet utan också krigslagarna och de bestämmelser, som för närvarande gälla. Under det granskningsarbete, som jag tidigare omnämnt, har jag gjort den iakttagelsen, att det är särskilt på ett område, där bristerna äro mycket starkt framträdande. Det förekommer något som gemenligen brukar kallas majorsförhör. (Jag är icke övertygad om att detta är det korrekta namnet.) Så vitt jag fattat saken riktigt, höra dit alla mål, som äro att hänföra till disciplinmål, och dessutom det förberedande arbete, på vilket krigsrätterna sedan bygga sitt ställningstagande. Det är naturligt, att krigsrätterna ytterligare pröva detta material, men det är dock, så vitt jag förstår, *grundläggande* för deras ställningstagande. Man behöver icke ha något särskilt skarpt intellekt för att finna, att det sätt, varpå dessa majorsförhör i en hel del fall tillgå, icke är

Svar å interpellation. (Forts.)

av den art, att man bör prisa den anordningen. Jag har fått det bestämda intrycket, att i en hel del fall förekommer en ledning av dessa förhör, som står under all kritik. Det är naturligtvis icke så underligt, att så är fallet. Det är begripligt, att den, som kanske är en god officer, icke samtidigt är en god förhörsledare och en rättslärd. Detta viktiga område synes mig emellertid vara av den art, att man bör undersöka, om man icke skulle kunna komma till en mera tillfredsställande anordning än hittills. I fråga om krigsrätterna har ju också kritik från riksdagens sida upprepade gånger förekommit, och samma är förhållandet med krigslagarna.

Jag skulle nu vilja vädja till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, som i detta fall också är excellens och statsminister, att snarast möjligt taga under övervägande det kommittébetänkande, som redan är utarbetat och som, såvitt jag är riktigt underrättad, sedan några år tillbaka är klart och innehåller förslag om revision av krigslagarna och revision av det militära rättsförfarandet, för att se till, om vi icke skulle kunna komma ifrån det rättsförfarande på det militära området, som nu ger en hel del sådana underliga resultat. Jag skulle vilja säga, att det står en doft av stenålder kring detta militära rättsväsen. Jag tror, att det är hög tid att ersätta detta med något annat och mera ändamålsenligt, varvid riksdagens synpunkter på humanitet bliva tillgodosedda. Jag vill erinra om att i den skrivelse, som riksdagen avlät år 1922, gjorde sig riksdagen också till tolk för detta krav på humanisering.

Till sist skulle jag vilja säga, att jag förstår synnerligen väl behovet av en förnuftig disciplin inom de militära förbanden. Jag vill för att skingra allt missförstånd be att få säga ifrån, att jag har icke någon som helst anledning att söka taga självsvåldet under armarna, men jag tror, att det för framtiden är av stor vikt, att ett bättre förhållande kommer till stånd på detta område. Det synes mig, att välförhållandet allvarligt skadas, om de underordnade emellanåt få skäl för den meningen, att en överordnads makt kan utnyttjas på ett sådant sätt, att de förra ej känna sig äga full rättssäkerhet i sitt värv.

För min del tror jag, att den synpunkt innebär en missuppfattning, som man emellanåt ser komma fram, att det är den sämre karaktären, som kräver en smula självhävdelse och som har en liten smula stolthet. Jag tror, att det är ett misstag att resonera på detta sätt. Det är nog oftare tvärtom så, att där det finns en god karaktär, där finnes också litet av gry och litet stål i ryggen, och det skadar minsann icke här i livet.

Jag såg för någon tid sedan en uppsats i en tidskrift för militärer, där man utan omsvep hade fört fram spörsmålet: Är likheten inför lagen en fiktion? Jag förstår, att ett sådant spörsmål för den underordnade personalen kan komma upp. Jag förstår, att man från den underordnade militära personalens sida kan se läget på ett sådant sätt. Jag tror, att förhållandena nu äro bättre än vad de varit tidigare, men jag är också lika övertygad om, att de ännu icke äro tillfredsställande. Rättstryggheten för menige man är icke inom de militära kadrerna fullt tillfredsställande säkerställd.

Detta är beklagligt, ty i en demokratisk rättsstat *får* ej finnas berättigad anledning till tvivel på rättvisans objektivitet.

Herr **Kilbom:** Herr talman! Denna debatt har varit särskilt intressant, därför att den klargjort ett par saker, nämligen 1) att en underordnad i statens tjänst anställd har blivit fullständigt orättvist och på absolut *ohållbara grunder* avlägsnad från sin befattning och alltså tillfogats ekonomisk skada, 2) att den skyldige till detta handlingssätt av riksdagens egen militieombudsman har förklarats ha handlat oriktigt, men 3) emellertid trots allt detta gått fullkomligt straffri, under det att den, som har blivit utsatt för detta övervåld — därpå ha vi fått regeringschefens ord — icke har att vänta något som

helst soulagemang. Jag tror verkligen, herr talman, att det kan vara anledning att understryka detta förhållande. Det är visserligen sant, att här kan åberopas den eller den grundlagsparagrafen mot att orättvisan skall hävas, och det är visserligen sant, att riksdagens egen militieombudsman har förklarat, att den till äventyrs förefintliga oklara formuleringen av en åberopad paragraf förhindrar honom att tillgripa den åtgärd, som ligger fullständigt på hand för varje lekman, det är visserligen sant allt detta, men orättvisan *kvarstår* och myndigheterna tiga. Äro då, Eders excellens, döda paragrafer för mer än det levande livet? Skall i skydd av oklara eller klara paragrafer i tjänstgöringsreglemente eller eljest eller i skydd av gällande grundlagar en regementsöverste kunna tillfoga en underordnad anställd ekonomisk skada och smälek, som härvidlag har skett, och kunna göra detta utan någon straffpåföljd? En lysande illustration verkligen på tillståndet inom det militära — jag ber om ursäkt för uttrycket — rättsväsendet, ty hela historien visar ju, att det är motsatsen till rättsväsende, och att det istället är ett övergreppsväsende. Jag tror verkligen, att detta bör klargöras för den bredaste allmänhet.

Svar å interpellation. (Forts.)

Samtidigt som jag för min del finner det synnerligen tacknämligt, att herr Olsson i Mellerud har påtalat saken, kan jag dock icke driva upp någon som helst förståelse för — jag vill icke använda ett hårt ord men uttrycket flathet ligger nära till — för den, som sitter i vederbörande utskott och ser allt detta och ändå icke åtminstone reservationsvis påtalar saken. Herr Olsson sade, att han undersökt saken noggrant, men som uppenbarligen framgår har han också blivit snärjd i alla dessa paragrafer och alla de bestämmelser, som vederbörande utnyttjat och använt sig utav för att — icke bokstavligen men bra nära — söka slå ihjäl en man, som har *vågat* såsom underordnad hysa gentemot den högre militära hierarkin en självständig uppfattning. Om någon borde ha avskedats, så vore det väl chefen för musikkåren vid vederbörande regemente, som uppträtt full — jag vet icke om det var i tjänsten eller om det kanske var i tillfällig privat tjänst — och hotat en underordnad med stryk. Såvitt jag kan finna, är det en sådan man, som bör avskedas, och icke den, som anmält förhållandet. Men statsmakterna låta honom gå straffri.

§ 3.

Föredrogos var för sig och hänvisades till statsutskottet följande på kammarens bord liggande motioner, nämligen:

nr 421 av herrar *Lövgren* och *Hage;*
nr 422 och 423 av herr *Hansson* i Stockholm *m. fl.;* samt
nr 424 av herr *Olsson* i Golvvasta *m. fl.*

Vid härpå skedd föredragning av motionen nr 245 av herr *Lindberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 202, angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet, begärdes ordet av

Herr **Lindberg**, som yttrade: Herr talman! Då jag blivit uppmärksamgjord på att den av mig väckta motionen innehåller två yrkanden, vilka anses böra behandlas av olika utskott, skall jag be att få hemställa, att motionen får uppdelas i två motioner, som kunna remitteras till var sitt utskott.

Denna anhållan blev av kammaren bifallen, varefter båda ifrågavarande motioner remitterades, den förra med bibehållen beteckning av nummer 425 till statsutskottet och den senare, betecknad med nummer 428, till jordbruksutskottet.

Härefter föredrogos och överlämnades
till statsutskottet motionen nr 426 av herr *Persson* i Falla; och
till jordbruksutskottet motionen nr 427 av herr *Jonsson* i Risinge *m. fl.*

§ 4.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda statsutskottets utlåtanden nr 78—82, bevillningsutskottets betänkande nr 27, bankoutskottets utlåtanden nr 27—33 och lagutskottens memorial nr 1.

§ 5.

Ordet lämnades härefter till herr **förste vice talmannen,** som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att bland två gånger bordlagda ärenden på morgondagens föredragningslista först måtte uppföras lagutskottens memorial nr 1.

Denna hemställan bifölls.

§ 6.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 8 A, i anledning av dels vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar, dels ock åtskilliga beträffande samma huvudtitel väckta motioner; och

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts under femte huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till bidrag till arbetsledarekurser jämte i ämnet väckta motioner.

§ 7.

Vidare anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 24, rörande lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 14 juni 1928 (nr 196) om galtbesiktningstvång;

nr 25, rörande viss ändring i 11 kap. 38 § rättegångsbalken;

nr 26, rörande förslag till lag om upplagshus och upplagsbevis;

nr 27, rörande godkännande av en mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den 6 februari 1931 avslutad konvention, innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, m. m.;

nr 28, rörande godkännande av en mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den 10 februari 1931 avslutad konvention angående indrivning av underhållsbidrag, m. m.;

nr 29, rörande tullfri införsel av två telefonkablar;

nr 30, rörande förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket;

nr 31, rörande förordning om ändrad lydelse av 3 § 2 mom. förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper;

nr 32, rörande förordning om ändrad lydelse av 5 § tulltaxeförordningen till beredande av tullfrihet för varor till främmande makters lönade konsuler;

nr 33, rörande ändringar i gällande tulltaxa beträffande vissa kemiska preparat;

nr 34, angående godkännande av en i Genève den 2 oktober 1930 dagtecknad konvention om finansiell hjälp m. m.;

nr 35, rörande personlig professur för läraren i medicinsk radiologi vid universitetet i Uppsala, medicine doktorn H. F. Laurell;

nr 36, rörande arvode till en assistent å fysikalisk-kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala;

nr 37, angående anslag till materiel vid institutionen för ärftlighetsforskning vid universitetet i Lund; och

nr 38, rörande upprättande av ett institut för högspänningsforskning.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes bevillningsutskottets betänkanden:

nr 28, i anledning av väckt motion om tullfrihet för vissa för blomsterförädlingsindustrien behövliga varor;

nr 29, i anledning av väckt motion angående ändring av skattelagarnas bestämmelser om avdrag för värdeminskning; och

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Andersson* i Grimbo	under	3 dagar fr. o. m. den 18 april,
» *Eriksson* i Toftered	»	4 » » » 20 »
» *Karlsson* i Munkedal	»	den 18 april och
» *Anderson* i Råstock	»	2 dagar fr. o. m. den 18 april.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 5.20 e. m.

In fidem

Per Cronvall.